

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kasviproteiinien viljelyä koskeva uusi yhteisön suunnitelma”

(2002/C 80/06)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti 12. heinäkuuta 2001 työjärjestyksensä 23 artiklan 2 kohdan mukaisesti laatia aiheesta ”Tukijärjestelmä tiettyjen palkokasvien viljelijöille” lausuntoon lisälausunnon aiheesta ”Kasviproteiinien viljelyä koskeva uusi yhteisön suunnitelma”.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -jaosto antoi lausuntonsa 4. joulukuuta 2001. Esittelijä oli Jean-Claude Sabin.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 16. ja 17. tammikuuta 2002 pitämässään 387. täysistunnossa (tammikuun 16. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 95 ääntä puolesta ja 3 pidättyi äänestämästä.

TSK päätti palkokasvien kesantoviljelystä antamansa lausunnon jälkeen syventää pohdintaansa kasviproteiinien saatavuudesta Euroopan unionin karjankasvatusalalla. Käsillä olevassa lisälausunnossa tutkitaan erilaisia mahdollisuuksia elvyttää ”kasvivalkuaisohjelma” yhteisöntasolla. Koska Euroopan parlamentin maatalousvaliokunta ilmoitti olevansa kiinnostunut TSK:n esittämästä, näiden toimielinten esittelijät ryhtyivät yhteistyöhön. Yhteistyön tuloksena komitea järjesti 4. joulukuuta 2001 julkisen kuulemistilaisuuden. (lisätietoja: www.esc.eu.int).

1. Johdanto

1.1. Öljy- ja valkuaiskasvien historiallisesta asemasta kansainvälisissä suhteissa voidaan oppia paljon tulevaisuuden varalta.

- Euroopan talousyhteisöä edustaneet neuvottelijat eivät pitäneet öljy- ja valkuaiskasveja strategisesti merkittävänä neuvotellessaan Dillonin kierroksella 1962. Tilanne muuttui kahdeksan vuotta myöhemmin, jolloin soija muodostui eläinrehuksi tarkoitetuista kasviproteiinin lähteistä ainoaksi, joka noteerattiin kansainvälisessä kaupassa.
- Koska kansainvälisten kauppasuhteiden kehittymisen oli tarkoitus taata Euroopan yhteisölle mahdollisimman alhaiset hankintahinnat, kysynnän ja tarjonnan välille syntyi syvä kuilu vuonna 1973, mikä johti hintojen jyrkkään nousuun maailmanmarkkinoilla. Yhdysvallat päätti tällöin soijanmyyntikiellosta, mikä aiheutti järkytyksen Euroopassa.
- Heti vuoden 1973 jälkeen Euroopan yhteisö osoitti kokemuksesta viisastuneena, että se pystyy nostamaan omavaraisuusastettaan vakiinnuttamalla öljykasvien yhteisen markkinajärjestelyn ja luomalla mahdollisuuksia kehittää valkuaiskasveja.

- Blair House -sopimus, joka tehtiin Yhdysvaltojen hyökättyä öljykasvisääntöä vastaan (GATT-neuvottelut), johti tuotannon rajoittamiseen Euroopan yhteisössä. Vaikka sopimusta on kritisoitu paljon, se ei sentään asettanut kyseenalaiseksi Euroopan yhteisössä käytössä olleen viljelypinta-alan kokonaisuutta. Kun yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettiin kahdeksan vuotta myöhemmin, öljykasvisektori heikkeni uudestaan.

1.2. Nyt jälleen voidaan huomata Euroopan unionin kasviproteiinitarpeen ja -tuotannon välinen merkittävä epäsuhta. Tämän lisäksi öljy- ja valkuaiskasvisektorin kehittäminen ei kuulu pelkästään maatalouden haasteisiin. Sektoriin kohdistuu monia suuria yhteiskunnan kannalta olennaisia haasteita.

1.3. Kuluttajien tietoisuus elintarviketurvallisuudesta on tullut määrääväksi. Yhteisön uusi yhteinen elintarviketurvallisuuksipolitiikka edellyttää kaikilta ravintoketjun lenkeiltä korkeaa turvatasoa. Kasvivalkuaiden asemaa karjanrehussa on analysoitava tästä näkökulmasta.

1.4. Göteborgin huippukokouksen (15. ja 16. kesäkuuta 2001) johtopäätökset mahdollistivat sopimisen yhteisön kestävä kehityksen strategiasta. Strategiassa täsmennetään, että yhteisellä maatalouspolitiikalla ”olisi tavoitteidensa puitteissa myötävaikutettava kestävä kehityksen saavuttamiseen paneutumalla uusiutuvien raaka-aineiden [– –] edistämiseen”. Erityisesti ilmastomuutoksen vastainen toiminta ja Kioton pöytäkirjan sitoumuksien kunnioittaminen vaativat, että rohkaistaan fossiilista alkuperää olevan hiilen korvaamista uusiutuvaa alkuperää olevalla hiilellä.

1.5. Berliinin huippukokouksen (maaliskuu 1999) ja Nizzan huippukokouksen (joulukuu 2000) päätelmissä komissiota

pyydetään seuraamaan tarkoin öljykasvituotannon kehittymistä Euroopassa ja tutkimaan tarpeen tullen mahdollisia vaihtoehtoja kasvivalvauksen viljelyn edistämiseksi. Tämä oli syynä, että komissio julkaisi tiedonannon (1).

1.5.1. Komitea toteaa, että kahden viimeisen YMP-uudistuksen ja WTO-sopimusten jälkeen kasviproteiinien omavaraisuusaste on jälleen laskenut Euroopan unionissa. Viime vuonna se oli alle 25 prosenttia. Jatkuvasti laskevan tuotannon vuoksi on kysyttävä, aiheuttaako kasviproteiinituontiriippuvuus riskejä eurooppalaiselle karjankasvatukselle.

1.6. Komiteaa huolestuttaa erityisesti öljy- ja valkuaiskasvien tuotannon tulevaisuus Euroopassa. Käsillä olevan lausunnon tarkoituksena on ehdottaa yhteisön kasviproteiinisunnitelmaan keinoja, jotka noudattavat Euroopan unionin neljän päätavoitteen linjoja.

2. 1. tavoite – Eurooppalainen kasviproteiini: elintarviketurvallisuuden valtti

2.1. Komissio on hyväksynyt valkoisen kirjan elintarviketurvallisuudesta. Siinä korjataan Euroopan unionin nykyinen elintarviketurvallisuuspolitiikka ja rehupolitiikka kokonaan uuteen uskoon. Talous- ja sosiaalikomitea on tarkastellut valkoista kirjaa lausunnossaan (2), joka hyväksyttiin suurella äänen enemmistöllä toukokuussa 2000.

2.2. BSE-taudin äskettäin aiheuttamassa terveyskriisissä korostui, kuinka välttämätöntä on asettaa sääntöjä varovaisuuden noudattamiseksi, kun otetaan käyttöön raaka-aineidenkierrätysketjuja. Tämä johti kieltoon käyttää liha-luujauhoa eläinten ravinnossa.

2.3. Vaikka vuonna 1999 5 prosenttia runsaasti proteiinia sisältävistä aineista ei ollut kasviperäistä, terveyskriisin seurauksena kuluttajien luottamus markkinoilla olevaan naudanlihaan romahti. Tämä vaikutti karjan ruokintaan, sillä kasvattajien piti siirtää käyttämään vielä enemmän kasviproteiineja.

2.3.1. Euroopan komissio päätti näin ollen rohkaista sato- vuodesta 2001/2002 alkaen kesantopeltojen käyttämistä rehupalkokasvien luonnonmukaiseen viljelyyn. Tämä tuotanto käytetään kuitenkin yksinomaan osaksi märehitjille annettavaa ravintoa.

2.3.1.1. Komitea on ilmaissut kantansa (3) tiedonannosta, jonka se katsoo olevan oikean suuntainen muttei vastaavan odotuksiin, joita kuluttajilla on eläinravinnon turvallisuudesta. Komitean mielestä tiedonanto ei myöskään ratkaise valkoisen lihan tuotantoketjun ongelmia.

2.4. Eläinrehuksi käytettävä proteiini on vastedes peräisin kasveista ja kaloista, joskin jälkimmäisen määrät pysyvät pieninä. Käytännön turvallisuuspiirteiden korostamiseksi on aiheellista selvittää mahdollisten riskien hallintaa öljy- ja proteiinikakkujen käyttöturvallisuutta punniten.

Mahdollisia riskejä voivat aiheuttaa

- saastuttavat aineet tuotteessa
- muuntogeenisten ainesosien vaikutukset.

2.5. Yhteisössä on voimassa direktiivi (direktiivi 2001/46/EY) saastuttavien ainesosien valvonnasta eläinravinnossa. Siinä kiinnitetään erityistä huomiota valmistusmenetelmien puutteisiin, sillä saastuttavien ainesosien joutuminen rehuun on valmistusvirhe. Myös yhdistelmärehujen kaupan pitämistä (79/373/ETY) tarkastetaan paraikaa (4). Direktiivin voitaneen siis odottaa lisäävän selkeyttä, jolla kasvikkujen raaka-aineista ilmoitetaan.

2.6. Muuntogeenisten organismien osalta todettakoon, että Euroopan unioni on kieltänyt uusien muuntogeenisten organismien käytön ihmis- tai eläinravinnoksi tarkoitetuissa tuotteissa toistaiseksi. Johdonmukainen yhteisön lainsäädäntö, jonka turvin kyseistä riskiä voidaan hallita, on kuitenkin jo saatu lainsäädäntöön viimeiseen valmisteluvaiheeseen. Direktiivissä 2001/18/EY puolestaan annetaan yhteisön elimille ja jäsenvaltioille yksityiskohtaiset ohjeet valvonnasta, jolla seurataan geneettisesti muunnettujen organismien mahdollisia pitkän aikavälin vaikutuksia luontoon.

2.7. Komissio esitteli 25. heinäkuuta 2001 ehdotuksen asetukseksi geneettisesti muunnetuista elintarvikkeista ja rehuista (5). Koska komitea ei ole vielä antanut lausuntoa kyseisestä ehdotuksesta, nyt käsillä oleva lausunto on laadittu elintarviketurvallisuudesta annetun valkoisen kirjan sisältämien periaatteiden pohjalta. Ne ovat

- yhtenäinen ympäristön ja ihmisten sekä eläinten terveysriskien arviointi
- riskien hallinta, johon komissio ja jäsenvaltiot osallistuvat
- nykyistä selkeämpi kuluttajatiedotus käyttämällä soveltuvaa pakkausmerkintää.

(1) KOM(2001) 148 lopullinen/2.

(2) EYVL C 204, 18.7.2000, s. 21.

(3) EYVL C 193, 10.7.2001, s. 42.

(4) EYVL C 140, 18.5.2000, s. 12.

(5) KOM(2001) 425 lopullinen.

2.8. Euroopan unioni on hyväksynyt Cartagenassa allekirjoitetun pöytäkirjan bioturvallisuudesta. Se koskee geenimuunnettuja organismeja sisältävien raaka-aineiden tuomista unionin alueelle. Pöytäkirjan soveltamisala kattaa ainoastaan elävien muunnettujen organismien myymisen maasta toiseen. Tästä syystä komitea korostaa, että Euroopan unioni ei voi pitkään sietää ristiriitaa, joka syntyy, kun alueelle tuodaan muuntogeenisiä organismeja sisältäviä raaka-aineita vaikka se samanaikaisesti kieltää alueellaan valmistettujen muuntogeenisten organismien käytön.

2.8.1. Muuntogeenisten organismien ongelma on kuitenkin suhteutettava öljykasvikakkujen ominaisuuksiin, sillä kakussa valmistusprosessin jäljiltä mahdollisesti oleva DNA tuhoutuu keitetessä, joka on vuorossa heti siementen murskaamisen ja öljyn puristamisen jälkeen. Öljyssä ei ole DNA:ta eikä muuntogeenisiä organismeja. Kuusi vuotta kestäneen kakkujen käytön jälkeen ei ole havaittu mitään mainittavaa, mutta asiassa on pysyttävä valppaana. On myös huomattava aloitteet kehittää tuotantoketjuja, joissa ei ole muuntogeenisiä organismeja ja joiden kustannukset ovat korkeammat. Näiden tuotteiden tuotanto voi lisääntyä, jos kuluttajat ovat valmiita maksamaan hinnanalisan.

3. 2. tavoite – Eläinten ruokintaan tarkoitettun proteiinin hankinnan turvallisuus

A. yleismaailmallinen tilanne

3.1. Euroopan unioni toi markkinoilleen 34,3 miljoonaa tonnia öljykasvikakkuja satovuodeksi 1999/2000. Näistä 26,3 tonnia oli soijakakkuja. EU on maailman suurin kakkujen ostaja, ja sen markkinaosuus maailmankaupasta on 40 prosenttia.

3.2. Kysynnän ja tarjonnan suhteet ovat ajoittain kireät ja täten ylläpitävät riskiä tarjonnan vähentymisestä.

3.3. Runsaasti proteiinia sisältävien aineiden tuotanto on kasvanut maailmanlaajuisesti 60 prosenttia 15 vuoden aikana (1985–2000). Saman ajanjakson aikana proteiinituotteiden maailmankauppa on kehittynyt, sillä se edustaa 53 prosenttia maailman tuotannosta samalla kun viljantuotanto on 14 prosenttia maailmankaupasta.

3.3.1. Öljykasvien maailmankauppa vastaa nykyisin arvoltaan lähes viljakaupan liikevaihtoa. Öljykasvien maailmankaupan vuotuinen arvo on n. 55 miljardia dollaria⁽¹⁾. Tarjonta on keskittynyt maantieteellisesti kolmen maan (Yhdysvallat, Brasilia ja Argentiina) kohdalle. Maiden osuus maailman tuotannosta on 80 prosenttia.

(1) Luku on arvio, joka on laskettu öljykasvien maailmankaupan perusteella satovuonna 1999/2000 ja eri aineiden lyhyen aikavälin keskikurssien perusteella.

3.4. Tarjonnan maantieteellisen keskittymän vaikutuksesta toimijoiden määrä markkinoilla on vähentynyt. Yhdysvalloissa, joka tuottaa 45 prosenttia maailman öljykasveista, 90 prosenttia jauhatuskapasiteetista on keskittynyt muutamalle teollisuusryhmittymälle. Sama kehitysmalli on nähtävissä siemen-sektorilla.

3.5. Soijasta on nopeasti tullut tärkein runsaasti proteiinia sisältävä ravinnonlähde. Muiden runsaasti proteiinia sisältävien aineiden kuin soijan suhteellinen osuus laskee jatkuvasti maailmanmarkkinoilla. Niiden osuus laski 27 prosentista (1985) 22 prosenttiin (2000).

3.6. Kysyntä maailmanmarkkinoilla on eriytynyt huomattavasti, ja se lisääntyy vuosittain 4–5 prosenttia. Muutos on merkittävä, jos sitä verrataan 1980-luvusta alkaen paikoillaan polkeneisiin viljamarkkinoihin. Euroopan yhteisön osuus tuontikaupasta oli 1980-luvun puoliväliin asti 64 prosenttia. Tällä hetkellä Euroopan unionin osuus maailmankaupasta on alle 40 prosenttia, sillä markkinoille on tullut uusia ostajia, joista esim. Kiinan osuus on yli 10 prosenttia käydystä kaupasta. Tämän lisäksi Yhdysvallat ja Brasilia ovat lisänneet valkoisen lihan tuotantoaan ja käyttävät näin ollen itse entistä suuremman osan omasta soijatuotannostaan.

3.7. On myös todettava, että ihmisten ravinnontarpeen tyydyttäminen tarkoittaa kehittyvissä maissa ensivaiheessa sellaisenaan nautittavaan kasvivalkuuaiseen turvautumista. Heti kun kyseisten maiden väestöllä on siihen varaa, se ryhtyy nauttimaan proteiinit valkoisen tai punaisen lihan muodossa. Koska yhden eläinproteiiniyksikön (valkoisen lihan) (?) tuottamiseen tarvitaan kuitenkin kahdesta kolmeen yksikköä (runsaasti valkuuista sisältävistä aineista saatua) kasviproteiinia, on ymmärrettävää, että talouskehitys johtaa lisääntyvään ja nopeutuvaan kasviproteiinien kulutukseen. Erityisesti tämä pätee Aasian maihin. Näin ollen voidaan sanoa, että tietyn maan talouskehitys voi aiheuttaa kysynnän ja tarjonnan epäsuhtaan maailmanmarkkinoilla. Tämä havaittiin jo vuonna 1973. Kiina on kasvattanut säännöllisesti soijakakkujen tuontimääriään.

3.8. Komitea toteaa, että kun kauppasaarto päättyi vuonna 1973, Euroopan yhteisössä jouduttiin ryhtymään toimenpiteisiin, joilla rajoitettiin tuontiriippuvuutta. Tarkoituksena oli pienentää sekä taloudellisia että elintarvikesaatavuuteen liittyviä riskejä. Tilanne korjaantui huomattavasti tuolloin toteutetun politiikan ansiosta mutta heikkeni jälleen Agenda 2000:een kuuluvien päätösten vuoksi. Subventioiden tuntuva alentaminen lannistaa öljy- ja proteiinikasvien tuottajia. Tämä synnyttää Euroopan unionin kannalta yhä epäsuotuisamman tilanteen. Näistä syistä komitea ei vielä usko, että toimijoille syntyisi ainoastaan etuja eikä lainkaan riskejä, jos he täyttäisivät runsaasti proteiinia sisältävien tuotteiden tarpeensa lähes yksinomaan kansainvälisiltä markkinoilta.

(2) Tätä suhdetta käytetään runsaasti proteiinia sisältävillä rehuilla tuotetun siipikarjanlihan, porsaanlihan ja kananmunien tuotannossa. Märehtijöiden kohdalla suhde on suurempi sikäli kuin rehuna käytetään nurmirehua, jossa valkuaispitoisuus on selvästi alempi.

3.9. Tarjontakapasiteetin keskittyminen harvoihin maihin johtaa väijäämättä ilmastolliseen riskiin, joka toteutuessaan voi olla pitkäaikainen ja saada näiden maiden maanviljelijät muuttamaan tuotantoaan (viljelypinta-alojen supistuminen). Vaikka ilmastollinen riski on aivan todellinen (se oli vuoden 1973 kauppasaarron syy), komissio ei ole ottanut sitä milloinkaan huomioon analyyseissään eikä valinnoissaan. Tämän lisäksi on syytä muistuttaa, että yhteisön ulkopuolelta ostetun kasviproteiinin arvo muodostaa merkittävän osan yhteisön kauppataaseen alijäämästä.

B. Euroopan unionin kasviproteiinitarpeiden vastaavuus lihatuotteiden kulutuskehitykseen nähden

3.10. Eurooppalaisten kuluttajien luottamuspuolan seurauksena punaisen lihan kulutuksen väheneminen nopeutui ja valkoisen kulutus lisääntyi vastaavasti. Tämä suuntaus osoitautui pitkäkestoiseksi.

3.10.1. Euroopan komission maatalouspääosasto julkaisi heinäkuussa 2001 ennakkotutkimuksen⁽¹⁾ Euroopan maatalousmarkkinoiden tilanteesta. Tutkimuksessa todetaan, että porsaan- ja siipikarjanlihan tuotanto ovat lisääntyneet voimakkaimmin.

Ajanjakso 2001–2008	naudanliha	porsaanliha	siipikarjanliha	lampaanliha
Kulutuksen kehitys	+ 9,6 % (*)	+ 5,8 %	+ 13 %	+ 2,7 %
Tuotannon kehitys yhteisössä	- 2,8 % (*)	+ 6,8 %	+ 11,6 %	+ 1,9 %

(*) Kulutuksen ja tuotannon ristiriitainen kehitys naudanlihasektorilla selittyi punaisen lihan kulutuksen tason "palautumisella" ajanjaksona 2001–2008.

3.11. Eläintuotantosektorilla kulutetaan huomattavia määriä runsaasti proteiinia ja energiaa sisältäviä aineita. Euroopan komissio on kuitenkin perustanut YMP-uudistuksensa viljan kilpailukyvyyn tasoon suhteessa yhteisön ulkopuolelta tuotavien korvaavien tuotteiden tasoon ja ennakoitunut siten eläinten rehun kysynnän kehitystä.

3.11.1. Komission yksiköiden valmistamassa työasiakirjassa runsaasti valkuaista sisältävien kasvien kysynnästä ja tarjonnasta EU:ssa (SEC(2001) 431) täsmennetään, että kysyntä lisääntyy rehuyksikköinä mitattuna 2,5 miljoonaa tonnia satovuotena 2000/2001 liha-luujauhon käytön lopettamisen ja valkoisen lihan kulutuksen kasvun kerrannaisvaikutuksesta. Kasvun pitäisi näkyä 4 miljoonan viljatonnin ja 1–1,5 miljoon-

nan soijakakkutonin lisätarpeena. Pitkällä aikavälillä eläinrehun kysyntä EU:ssa⁽¹⁾ kohdistunee pääasiassa viljaan ja ennen kaikkea vehnään (lisäystä 17 prosenttia vuosina 2001–2008).

3.12. Komitea kumoaa väitteen, jonka mukaan valkoisen lihan kulutuksen vaikutuksilla ja eläinperäisen jauhon käytön kieltämisellä olisi merkittäviä kerrannaisvaikutuksia viljan kysyntään (energian tarve) ja vähäisiä vaikutuksia runsaasti proteiinia sisältävien tuotteiden kysyntään. Eläinjalostuksen mahdollisuuksien rajallisuuden vuoksi, ja mikäli mitään mullistavaa teknistä kehitystä ei tapahdu, mekaanisilla vaikutuksilla, jotka vaikuttavat viljan kysyntään, on vastaavia vaikutuksia runsaasti kasvivalkuaista sisältävien tuotteiden kysyntään.

C. ennustettavissa oleva öljy- ja valkuaiskasvien viljelypinta-alan kehitys Agenda 2000:n jälkeen

3.13. Runsaasti kasvivalkuaista sisältävien aineiden kysynnän nähtävissä oleva kasvu on ristiriidassa komission antamien ennusteiden⁽¹⁾ kanssa. Komission näkemyksen mukaan öljykasvien viljelypinta-ala vähenee (4,8 miljoonasta hehtaarista [vuonna 2002] 4,6 hehtaariin [vuonna 2008]). Näin ollen tuotantomäärien kasvu selittyisi yksinomaan kasvien tuottavuuden kasvulla.

3.13.1. Suhdannenäkökuulmasta katsottuna öljykasvien viljelypinta-alan vakauttaminen satovuotena 2000/2001 (5 260 000 ha COPAn/COGECAn arvion mukaan) ei riitä palauttamaan tasoa samaksi kuin ennen Agenda 2000:n toteuttamista. Tätä kehitystä tarkasteltaessa huomataan, että öljy- ja valkuaiskasvien viljelypinta-alan väheneminen on yleinen ilmiö Euroopan unionin alueella lukuun ottamatta Saksan uusia osavaltioita. Ne vähensivät tuotantokapasiteettiaan jo liittyessään Euroopan unioniin. Rajoitus ei ole voimassa enää satovuonna 2000/2001. Kun tämä poikkeus jätetään huomiotta, todetaan viljelypinta-alan laskun olevan yleinen suuntaus: Ranskassa vähennystä 7,5 %, Italiassa 1,5 % ja Espanjassa tilanne ennallaan (0 %).

3.14. Komitea korostaa, että ajanjakson 2001–2008 viljelypinta-alat EU:ssa jäänevät 0,4 miljoonaa hehtaaria Blair House -sopimuksessa sallittujen määrien alle. Tämä näkymä on ristiriidassa runsaasti proteiinia sisältävien aineiden arvioidun kysynnän kehityksen kanssa. Se myös vahvistaa ajatusta, jonka mukaan lihan tuotantosektorin kehitys heikkenisi EU:n kasviproteiinin omavaraisuusasteen laskiessa Agenda 2000:ta toteutettaessa. Euroopan unioni on näin ollen poikkeuksellisessa tilanteessa, sillä se kesannoit niiden tuotteiden viljelyaloja, joiden osalta sen oma tuotanto on reilusti alijäämäistä. Öljykasveille myönnettävän erityistuen poistamisen Agenda 2000:n ansiosta olisi pitänyt mahdollistaa se, että Euroopan unionille löytyy neuvotteluvarama kansainvälisissä neuvotteluissa, ja että sen mukaisesti Blair House -sopimus puretaan.

(1) Euroopan komissio, Maatalousmarkkinoiden näkymät 2001–2008, Bryssel 2001.

4. 3. tavoite – Muuttaako KIE-maiden jäsenyys asetelmaa unionissa?

4.1. Voiko ehdokasvaltioiden tilanteen huomioiminen muuttaa analyysiä? Jos neuvottelutulokset saadaan vuoteen 2003 mennessä, voidaan perustellusti olettaa, että vuoteen 2008 mennessä suurin osa ehdokasvaltioista on liittynyt Euroopan unioniin.

4.2. Ehdokasvaltioiden omavaraisuusaste on Euroopan unionin omavaraisuusastetta korkeampi, eli lähes 80 % vuonna 2000. Maat ovat kuitenkin edelleen öljykasvien siementen viejämaita, koska niillä käytössä olevat jauhatuslaitteistot ovat vanhentuneet. Näin ollen maat tuovat suuria määriä soijakakkuja karjankasvatussektorilleen. Agenda 2000:tta noudatettaessa maiden öljykasvienvientimäärät pysynevät vakaina.

4.3. Vaikka ehdokasvaltioiden liittyminen unioniin parantaisikin kasviproteiinien omavaraisuusastetta ja nostaisi sen lähes 28:aan prosenttiin, komissio⁽¹⁾ ennustaa niiden tuotannon alenemista viljatuotteiden tuotannon noustessa vuodesta 2008 alkaen.

4.4. Olisi tärkeää, että voimakkaasti maatalousvaltaisille ehdokasvaltioille tarjottaisiin mahdollisuus kehittää öljy- ja valkuaiskasvien tuotantoaan sekä koti- että Euroopan markkinoille, joilla kysyntä on ehtymätöntä. Jos näin ei toimita, saattaa viljantuotanto nousta, ja tuotannolle on joko löydettävä markkinat jo nyt kylläisiltä maailmanmarkkinoilta tai kesannoitava peltoja entistä suuremmassa mittakaavassa. Öljykasvien viljelyyn rohkaiseminen voisikin olla ensimmäinen yhteisen politiikan ilmaisu maissa, joilla on suuret tuotantokapasiteetit (pohjoisessa rapsi ja proteiinikasvit, etelässä auringonkukka ja soija). Tällöin voidaan yhdellä kertaa parantaa Euroopan asemaa kasviproteiinien osalta sekä tarjota ehdokasvaltioille todellinen kehitys- ja markkinamahdollisuus. Myös tämä vaatii EU:lta valppautta WTO-neuvotteluissa, jotta ehdokasvaltiolle varataan merkittävät tuotantomahdollisuudet. Menneisiin vuosiin perustuvat viitearviot on näin ollen tarkistettava, sillä ne ovat ehdokasvaltioille epäedulliset.

5. 4. tavoite: Kestävän kehityksen strategian noudattaminen

A. Öljy- ja valkuaiskasvien tuotannon tukemisen vaikutukset

5.1. Öljy- ja valkuaiskasvien tuotantomahdollisuuksien säilyttäminen liittyy myös ympäristöön liittyviin tekijöihin ja

alueellisen toiminnan tasapainoon. Agenda 2000:n soveltaminen on johtanut viljan viljelypinta-alan lisääntymiseen, koska suurille viljelyaloille myönnetään monia suoria tukia. Itse asiassa erityistukien poistaminen öljykasveilta, valkuaiskasvien tukien raju lasku sekä turvaverkon puuttuminen hintojen laskiessa vähentävät näiden viljelykasvien kiinnostavuutta ja lisäävät niistä saatavien tulojen vaihtelua. Jatkuessaan tämä tilanne rohkaisee monokulttuuriin.

5.2. Maatalouden näkökulmasta katsottuna öljy- ja valkuaiskasvien viljelyllä on myönteinen vaikutus maaperän rakenteen ylläpitoon. Niiden viljely vähentää maaperän alttiutta pintakuorettumien (maaperän köyhtymistä nopeuttava tekijä) muodostumiselle. Tämä selittää, miksi mainitut viljelmät ovat yleensä vuoroviljelyssä ensimmäisten viljelykasvien joukossa.

5.3. Öljy- ja valkuaiskasvien viljelyssä tarvitaan yleensä vähemmän tuotantopanoksia kuin muussa viljelyssä. Lannoitteista mineraalityypen tarve on lähes olematon. Näin ollen öljy- ja valkuaiskasvien sisällyttäminen vuoroviljelyyn vähentää lisätyypen tarpeen kokonaismäärää. Kasvinsuojeluaineita käytetään vähemmän kuin muilla viljelmillä.

5.4. Joidenkin valkuaiskasvien (kevällä kylvettävät lajikkeet) kasvukausi on muita kasveja lyhyempi. Näin ollen voidaan pelätä, että lisäävät maaperän huuhtoutumisalttiutta korjuun jälkeen. Käytännössä riski ei kuitenkaan toteudu, koska useimmissa tapauksissa alkusyksystä pelloille kylvetään herneen jälkeen viljaa. Tästä voidaan päätellä, että vain erittäin harvoissa tapauksissa, joissa seuraava lajike kylvetään vasta korjuun jälkeisenä keväänä, on maaperän peitto ja orgaanisen aineksen lisääntyminen turvattava välikausiviljelyllä.

5.5. Komitea toteaa, että ympäristönäkökulmasta katsottuna vuoden 1999 YMP-uudistus suosi monokulttuurin kehittämistä, vaikka yhden lajin viljely on kestävän kehityksen vastaista. On rohkaistava nykyistä parempaan tasapainoon öljy- ja viljakasvien tai maissin välillä ja taattava siten tasapainoisen vuoroviljelyn säilyttäminen, sillä se on ympäristöä kunnioittava viljelytapa.

B. Non food -sektori: kasvava ympäristöä säästävä markkinalohko

5.6. Öljykasvituotannossa syntyy kahta johdettua tuotetta: kasviöljyä ja rehukakkuja. Kasvipohjaisten ruokaöljyjen markkinat eivät kasva samaan tapaan kuin proteiinien markkinat. Tästä syystä non food -sektorin kehitys kesantoviljelmien osalta on taloudellisesti merkittävää. Vuonna 2000 Euroopassa varattiin peltoalasta 836 000 hehtaaria muuhun kuin elintarviketuotantoon.

⁽¹⁾ Euroopan komissio, Maatalousmarkkinoiden näkymät 2001–2008, Bryssel 2001.

5.7. Öljykemian (ransk. lipochimie) kehitys on mahdollistanut monien luonnossa hajoavien tuotteiden kehittämisen (pinta-aktiiviset aineet, voiteluaineet, liuottimet ja kemialliset väliaineet). Puhdistusaineteollisuudessa niiden kysyntä on suuri tällä hetkellä. Luonnossa hajoavien voiteluaineiden markkinat ovat vasta kehkeytymässä. Tuoteryhmällä näyttäisi olevan lupaavat mahdollisuudet nelitahtimootoreiden voitelukäytössä. Komitea korostaa, että kaikki nämä tuotteet sisältyvät Euroopan unionin kestävä kehityksen strategiaan. Markkina-mahdollisuuksien ja esittelytoiminnan edistämisen uskoisi helpottavan sektorin nopeaa kehittymistä.

5.8. Kasviöljyjen toinen käyttömahdollisuus non food -sektorilla on metyyliesterin, biodieselin tai diesterin tuotanto. Se voi vastata kahteen mittavaan haasteeseen Euroopassa. Ensimmäinen haasteista aiheutuu Euroopan unionin energiantuotannon riippuvuudesta maaöljytuotteista. Öljytynnyrin hintaturssin kehitys on osoittanut, kuinka herkkä Euroopan unionin talous on tämän energianlähteen hankintakustannuksille. Kaikkien biopoltoaineiden tuotanto voi olla yksi ratkaisu, jolla rajoitetaan haavoittuvuutta.

5.9. Biopoltoaineilla on merkitystä myös kasvihuoneilmiön vastaisessa toiminnassa. Diesterin ympäristöä osoittaa, että viljeltäessä hehtaari öljykasvia polttoainetarkoitukseen voidaan välttää 2,71 tonnia (¹) hiilidioksidia (laskelmassa ei oteta huomioon johdettujen tuotteiden käyttöä). Tämän lisäksi metyyliesterillä ja johdetuilla tuotteilla tuotetun energian kokonaismäärä on 2,65 kertaa suurempi kuin tämän energian tuotantoon kulutettu energiamäärä.

5.10. Tähän asti öljykasvien non food -sektorin kehitys on kuulunut "poikkeusviljelmiin", jotka ovat sallittuja kesantopelloilla. Komitea on pahoillaan, että unionin säännöstökehys, jolla tuotantoa hallitaan, ei sovellu tilanteeseen. Hallinnollinen valvontajärjestelmä syrjii tuottajia, jotka haluaisivat käyttää kesantopeltoja non food -tuotantoon. Koska käyttöpotentiaali (öljykemia [lipochimie] ja biopoltoaineet) avaa yhteisössä merkittäviä markkinamahdollisuuksia, komission on muutettava asennettaan ja tavoite kirkaana mielessään ehdotettava mukautettua sääntö- ja verotuskehystä; muodollisista kauneusvirheistään huolimatta ne ovat osoittautuneet toimiviksi.

6. Yhteisön proteiinis suunnitelman keinovalikoima

A. Yleistilanne

6.1. Nizzan huippukokouksen päätelmissä komissiota pyydetään tutkimaan mahdollisuuksia öljy- ja valkuaiskasvien viljelyn lisäämiseen. Vastauksena pyyntöön komissio julkaisi

maaliskuussa 2001 tiedonannon, jossa esitellään mahdollisia vaihtoehtoja runsaasti proteiinia sisältävien kasvien viljelyn edistämiseksi. Vaihtoehdot ovat seuraavat:

- jos öljykasvituotannolle myönnetään lajikohtaista lisätukea 12 EUR/tonni, aiheutuva lisäkustannus on 474 miljoonaa EUR
- jos valkuaiskasveille myönnetään lajikohtaista lisätukea 6 EUR/tonni, aiheutuva lisäkustannus on 47 miljoonaa EUR
- kuivarehulle myönnettävän enimmäismäärän nostaminen 10 prosenttia aiheuttaa 13,7 miljoonan EUR:n lisäkustannuserän.

6.1.1. Tässä tilanteessa komissio korostaa päätteeksi, että mahdollisesti aiheutuvista budjettivaikutuksista huolimatta tuotteille ei voitaisi taata markkinoita huolimatta siitä, että niiden vaihtoehtokustannus olisi alhaisempi kuin soijakakun vaihtoehtokustannukset maailmanmarkkinoilla.

6.2. Komitea toteaa, että komission analyysi aiheesta on puutteellinen. Taloudellisesti arvokkaiden tuotteiden vaihtoehtokustannukset on yliarvioitu muuten kuin sisältämänsä proteiinin arvon suhteen. Itse asiassa öljykasveista saadaan myös öljyä (40 % tuotannosta saadaan rapsista ja auringonkukasta). Tämän arvo on otettava huomioon vaihtoehtokustannuksia laskettaessa. Tällöin komission asiakirjassaan esittämät kustannukset pitäisi puolittaa.

6.2.1. Maailmanmarkkinahintoihin perustuvat hintaennusteet ovat aina epävarmoja. Markkinat ovat hyvin ailahtelevaiset ja esimerkiksi ajoittain tänä kesänä olisi voitu päätyä hyvin toisenlaisiin johtopäätelmiin.

6.2.2. Komissio ei ole tarkastellut mahdollisuuksia tuottaa runsaasti proteiinia sisältäviä rehukakkuja biopoltoaineita jalostamalla. Biopoltoainetuotannon johdettuja tuotteita käytetään eläinrehuna. Kun tuetaan tätä tuotantoketjua, rehukakujen tuotanto on analysoitava toisella tapaa, sillä se sisältyy kokonaislaskelmaan, jossa otetaan huomioon lukuisia tekijöitä.

6.2.3. Komissio ei ole myöskään ottanut huomioon eikä arvioinut syntyvää riskiä, jolle se altistaa Euroopan unionin karjankasvatusalan lisätessään alan riippuvaisuutta tuodusta kasvivalkuaisesta ja maailmanmarkkinahintojen heilahteluista. Markkinoiden historian tarkastelu osoittaa, että vuoden 1973 hintapiikin ohessa valkuaisen hinta on pysytellyt hyvin korkeana monien ajanjaksojen ajan.

6.3. Näyttää siis siltä, että komission budjettianalyysi on suhteutettava tässä lausunnossa esitettyyn kritiikkiin. Tämän lisäksi komitea ei voi hyväksyä komission johtopäätelmiä niiltä osin kuin komissio nojaa periaatteensa yksinomaan vaihtoehtokustannus-kriteerin varaan. Tämä on ristiriidassa

(¹) Lähde: PROLEA (La filière française des huiles et protéines végétales), Ecobilanin tekemä tutkimus vuosina 1991 ja 1993.

yhenteisen maatalouspolitiikan yleisperiaatteiden kanssa eikä vastaa niin ikään tulevilla WTO-neuvotteluissa puolustettavia periaatteita (yhteiskunnallisten kustannusten ja ympäristökustannusten huomioiminen).

6.4. Tästä syystä komitea ehdottaa, että runsaasti proteiinia sisältävien viljelykasvien lisäviljelystä laadittavassa yhteisön suunnitelmassa vastattaisiin Agenda 2000:n soveltamisesta kolmen pääseikan osalta aiheutuneisiin heikkouksiin: hyviin maanviljelystapoihin rohkaisu, kohtuullinen budjettivaikutus ja kansainvälisten sopimusten noudattaminen. Ohjelman tarkoitus on ylläpitää ja kehittää runsaasti valkuaisista sisältävien kasvien diversiteettiä. Diversiteetti vastaa Euroopan maanviljelyn monia mahdollisuuksia, joita toisistaan poikkeavat kasvu- ja ilmasto-olosuhteet tarjoavat. Se vastaa myös eurooppalaisen karjankasvatuksen tarpeisiin ja mahdollistaa lyhyiden ja elintarvikkeiden täydellistä jäljitettävyyttä ajatellen hyvien tuotantoketjujen kehittämisen.

6.4.1. On luonnollista, että uusi kasviproteiinien viljelysuunnitelma vaatii välttämättä lisää budjettivaroja yhteisöltä. Komitean mielestä on parempi antaa tukea kehitettäessä tuotantoa, jolle mahdollisesti on kysyntää Euroopan markkinoilla ja joka näin ollen on taloudellisesti tärkeää, sen sijaan että tuettaisiin kehityksen osalta tuotteita, joiden ainoa mahdollinen kohde on maailmanmarkkinat kaikkine ratkaisun haittapuolineen.

B. Valkuaiskasvien kehittäminen

6.5. Agenda 2000:ssa mahdollistetaan valkuaiskasveille myönnettävä erityistuki lajiketuen lisäksi, mutta kaiken kaikkiaan valkuaiskasvien tuotannolle myönnettävä tuki vähenee voimakkaasti ja täten näitä viljelykasveja kohtaan tunnettu mielenkiinto vähenee. Vuoden 2000 kokonaisviljelyala oli 11 % pienempi kuin vuonna 1990. Tuotantokin oli vähentynyt 25 prosenttia kymmenessä vuodessa. Näyttääkin aiheelliselta, että Euroopassa palataan tuotantopotentiaaliin, joka hyötyi markkinoista ennen YMP-uudistusta.

6.6. Siltä osin kun Blair House -sopimukset eivät koske lupiinien tuotantoa, komitea korostaa, että 20 euron tukidifferensiaalini säilyttäminen tonnilta saisi maanviljelijät kiinnostumaan jälleen lupiinien viljelystä. Kyseeseen voisi tulla valkuaiskasveille maksettavan lajikohtaisen tuen nostaminen 11 EUR/tonni. Tuki voisi myös perustua lupiinikasvien vuoroviljelyyn tuottamaan hyötyyn ja se voitaisiin sisällyttää YMP:n toiseen pilariin.

6.7. Budjetinäkökulmasta tarkasteltuna molemmat komission esittämät ehdotukset aiheuttavat lisäkustannuksia: jos tukea maksetaan lisää 6 EUR/tonni, lisäkustannus on 47 mil-

joonaa EUR. Lisäkustannus on 220 miljoonaa EUR, jos lisätuen määrä on 27,5 EUR/tonni. Näin ollen komitean ehdotuksen mukaisesti toimittaessa sitouduttaisiin n. 100 miljoonan EUR:n lisäkustannukseen ja 150 000 hehtaarin lisäykseen viljelypinta-alassa.

6.8. Komitea korostaa, että keltalupiinille tulisi myöntää samaa tukea kuin valkolupiinille ja sinilupiinillekin. Keltalupiini on Välimeren ilmastoon hyvin sopeutunut kasvi kuivansietokykynsä ja sienitautienvastustuskykynsä ansiosta. Sillä on myös merkittäviä ominaisuuksia maaperän rakenteen kohentamisen kannalta. Keltalupiinia voidaan niin ikään hyödyntää metsäpalojen ehkäisyssä ja laajamittaisessa karjankasvatuksessa.

6.9. Komitea muistuttaa, että rehuihin kuuluvien rehupalkokasvien luonnonmukaisesta viljelystä antamassaan lausunnossa ⁽¹⁾ se pahoitteli komission ehdotuksen rajoittuneisuutta. Komitea ehdottaa, että rehupalkokasvien viljely sallitaan kaikilla tiloilla tuotantotavasta riippumatta, koska kasvit soveltuvat hyvin kuivaan ilmastoon ja ovat edullisia ympäristönsuojelun kannalta.

C. Non food -tuotantoketjujen kehittäminen

6.10. Runsaasti proteiinia sisältävien aineiden saantilähteiden monimuotoisuus voidaan taata myös tuottamalla rehukakkuja eri öljykasveista tai etanolin valmistuksen yhteydessä syntyvää mäskiä eri aineista. Koska kasviperäisten rasva-aineiden markkinoihin vaikuttaa voimakkaasti palmuöljyn kohdalla tapahtuva kehitys, vaikuttaa siltä, että non food -markkinamahdollisuuksien kehittäminen on ainoa nähtävissä oleva mahdollisuus. Se johtaa eläinten ravinnoksi kelpaavien johdettujen tuotteiden tuotannon kasvuun. Biopolttoaineiden käytön yleistymisen vaikuttaa puolestaan myönteisesti kasvi-huoneilmion vastaiseen toimintaan ja lisäksi vähentää Euroopan unionin riippuvuutta kasvivalkuaisen osalta (vaikutus CO₂:n vähenemiseen on laskettava ja hyödynnettävä).

6.11. Diesterin käytön kehitys riippuu tällä hetkellä ensisijaisesti biopolttoaineiden verotuksesta. Tästä syystä biopolttoaineiden verotuksellinen asema on yhtenäistettävä Euroopan unionissa tai vaihtoehtoisesti on sovittava polttoaineisiin lisätävistä minimimäärästä. On myös tarpeen tarkistaa kyseistä tuotantoa koskevat säännöt, jotta ajatus tuotannosta saadaan muutettua luotaantyöntävästä houkuttelevaksi.

⁽¹⁾ Neuvoston asetus tukijärjestelmästä tiettyjen peltokasvien viljelijöille annetun asetuksen (EY) N:o 1251/1999 muuttamisesta" KOM(2001) 87 lopullinen – 2001/0043 CNS;– 2001/0043 CNS, 25.4.2001; EYVL C 193, 10.7.2001, s. 42-44.

D. Kilpailukyvyn säilyttäminen soijakakkuihin nähden

6.12. Vaikka Agenda 2000:n säännösten voimaantulo sektorilla vapauttaakin sen Blair House -sopimuksen rajoitteista satovuodesta 2002/2003 alkaen, agendan soveltaminen vähentää öljykasveille maksettavia tukia. Lisäksi komitea painottaa vaikutuksia, jotka korostuvat joidenkin jäsenvaltioiden öljykasvituotannolle maksamien tukien alueellistamistointenpiteiden hylkäämisen jälkeen. Tämä muutti alueiden välistä tasapainoa maatalouden alalla.

6.13. Tuotannolla on vaikeuksia myös ulkoisten kilpailupaineiden vuoksi, sillä Yhdysvallat on lisännyt sektorille maksamiensa tukien määrää. Yhdysvalloissa nimittäin tuottajille maksetaan hehtaarikohtaista tukea ja taattua vähimmäishintaa marketing loan -nimisen kaksiosaisen tuen muodossa (vähimmäishinnan ja maailmanmarkkinahinnan erotus). Yhdysvaltoihin perustetun tukijärjestelmän haittapuoli on, että se vääristää maailmanmarkkinoiden tasapainon (muistettakoon, että Yhdysvallat tuottaa 45 % maailman öljykasvisadosta). On syytä muistaa myös, että Yhdysvalloissa soijasato on huomattavasti maissisatoa pienempi, ja tästä syystä soijan hinnan tulisi olla 2–2,5-kertainen maissin hintaan nähden. Jos soijan hinta on kaksinkertainen maissin hintaan verrattuna, voidaan todeta, että maissintuotanto kehittyi soijan kustannuksella. Jos hinta on 2,5-kertainen, soija kasvattaa osuuttaan maissin kustannuksella. Koska Yhdysvallat pitää soijamarkkinoita lupaavampina, siellä noudatetaan soijan tuotantoa suosivaa politiikkaa. Samaa aikaan Euroopan unionissa sovelletaan Agenda 2000:ttä ja tehdään täsmälleen päin vastoin.

6.14. Niin kauan kuin tätä järjestelmää sovelletaan, Euroopan unioni on pakotettu soveltamaan järjestelmää, joka voi näyttäytyä kahdessa eri muodossa:

- perustamalla viljasektorilla toimivan mutta öljykasvisektorilta puuttuvan turvaverkon. (Esimerkkinä voitaisiin käyttää Yhdysvalloissa käytettävää järjestelmää. Tällöin sovellettaisiin tonnikohtaista lisäapua kurssien ollessa alhaalla ja luovuttaisiin siitä hintakurssin ollessa ylhäällä. Voidaan sanoa, että ehdotettu on vastoin Marrakechin sopimuksia, mutta niin on Yhdysvalloissakin käytettävä järjestelmä. Tämä ongelma on ratkaistava seuraavissa WTO-neuvotteluissa).
- tutkimalla tulotason takuujärjestelmää, jonka on havaittu ratkaisevan ongelman monissa maissa. Sitä voitaisiin kokeilla Euroopan unionissa öljy- ja valkuaiskasvisektorilla.

E. Yhteisen maatalouspolitiikan toisen pylvään käyttö

6.15. Yhteisen maatalouspolitiikan toisen pylvään käytöllä voitaisiin rohkaista maanviljelijöitä, jotka harjoittavat tasapai-

noista vuoroviljelyä, jossa öljy- ja valkuaiskasveille on varattu tietty prosenttiosuus viljelyalasta. Lisätukea voidaan kutsua "vuoroviljelytueksi". Sen eduksi voidaan laskea myös se, että se ei aiheuttaisi ongelmia WTO:n sääntöjen kanssa. Tämän järjestelmän etuna olisi hyvien viljelytapojen noudattaminen ja samanaikaisesti öljy- ja valkuaiskasvien viljelypinta-alan lisääminen. Sitä tutkitaan tällä hetkellä komissiossa ja se edellyttää tuottajien sitoutumista tuotantosopimukseen. Voidaan kuitenkin toivoa, että hallinnolliset rajoitukset eivät muodostu liian hankaliksi, mikäli niitä edes tarvitaan. Tämä ehdotus ei tarjoa ratkaisua Euroopan unionin kasvivalkuaisen riittävyysongelmaan. Se liittyy siihen epäsuorasti lisäämällä öljy- ja valkuaiskasvien viljelyn houkuttelevuutta osana vuoroviljelyä.

6.16. Öljy- ja valkuaiskasveihin suunnattu tutkimuspanos on uutta olipa sitten kyseessä viljelylajikkeiden jalostus, viljelytavat tai niiden käyttö eläinrehuna. Unionin tutkimusohjelmissa tulisi antaa painoa tälle sektorille.

7. Päätelmät

7.1. Aina 1970-luvun puoliväliin asti Euroopan unionin elintarvikesektorin riippuvuus kasviöljyistä ohjasi maatalouspolitiikkaa öljykasvien viljelyn suuntaan, eikä eläinrehuksi tarvittavien runsaasti proteiinia sisältävien aineiden tarvetta pidetty merkitykseltään ratkaisevana seikkana. Tuon aikakauden jälkeen elintarvikkeiden turvallisuuden saama huomio, kasvihuoneilmion vastainen toiminta ja ympäristönäkökohtien huomioiminen maataloudessa ovat nostaneet öljy- ja valkuaiskasvisektorin strategiseksi tekijäksi yhteisössä.

7.2. Lihatuotteiden kulutuksen lisääntyminen Euroopassa korostaa kasviproteiinien tuotannon alijäämäisyyttä EU:ssa. Omavaraisuusaste on heikentynyt uudelleen sitten vuoden 1992. Tässä tilanteessa komitea korostaa ensisijaisesti maailmanmarkkinoilta ostettuun kasviproteiiniin perustuvan yhteisöstrategian heikkouksia. Itse asiassa kysynnän ja tarjonnan suhde on yhä vääristyneempi pääasiallisten tuottajamaiden eduksi (soijantuotannon maantieteellinen ja taloudellinen keskittyminen kaikkine ilmastollisine riskeineen, soijan valtasema maailmankaupassa ja uusien paljon soijaa kuluttavien maiden ilmaantuminen markkinoille).

7.3. Komitea haluaa korostaa, että Euroopan unionin laajentuessa myös uudet jäsenvaltiot ovat alijäämäisiä kasviproteiinien suhteen. Tästä syystä komitea suosittelee, että komissio kiinnittää erityistä huomiota ehdokasvaltioiden kasvivalkuais- tuotantoon, joka suuntautuisi ensisijaisesti maiden omaan

kulutukseen, mutta toissijaisesti myös Euroopan unionin markkinoille, joilla tarjontaa ei ole koskaan liikaa. Nämä osat voisivat olla yhteisen politiikan soveltamisen ensimmäisiä perusteita ehdokasvaltioissa.

7.4. Ehdokasvaltioiden öljykasvisektorin kehittäminen ei saa kuitenkaan peittää eurooppalaisen valkoisen lihan tuotantosektorin lisääntynyttä haurautta, joka johtuu vuonna 1992 alkaneesta omavaraisuusasteen laskusta ja joka jatkuu yhä edelleen. Tästä syystä komitea suosittelee, että Euroopan komissio laatii yhteisölle ”kasvivalkuaissuunnitelman” yhteisen maatalouspolitiikan puolivälitarkastelun yhteydessä. Suunnitelmassa tulisi olla seuraavat osat:

- öljykasvien tuotannon tukitoimenpiteet: on ratkaistava tasapuolinen tulotaso öljykasvien tuottajille, jotta kyseisten kasvien tuotanto ei vähene enää nykyisestäään vaan sitä jopa lisätään.
- non food -sektorin kehityksen takaaminen ⁽¹⁾: öljykasvien non food -käytön kehittämisellä on useita tavoitteita:
  - Kioton pöytäkirjan noudattaminen
  - uusien ympäristöystävällisten tuotteiden kehittäminen
  - kasviproteiinien tuottaminen rehukakkujen muodossa öljyn johdannaistuotteena.
- turvaverkon rakentaminen öljy- ja valkuaiskasvien tuottajille: Koska tuottajilta puuttuu vähäisinkin turva, öljy- ja valkuaiskasvien tuotanto taantuu. Markkinat ovat itse asiassa hyvin herkät suhdanteille. Niitä vääristävät mm. tärkein tuottajamaa, joka suojaa omia tuottajiaan merkittävältä hinnanvaihteluilta. Tehtyjä ehdotuksia on syytä kehittää, jotta ne vastaavat kansainvälisiä sopimuksia.

⁽¹⁾ Valmisteilla olevissa Euroopan yhteisöjen säännöissä aiotaan säätää joko verohelpotuksista tai biopolttoaineiden pakollisesta osuudesta.

- YMP:n toisen pilarin käyttö
  - kasvituotannon epätasapaino korostuu Agenda 2000:ssa (öljy- ja valkuaiskasvien turvaverkon puuttuminen). Se johtaa viljan tai maissin monokulttuuriin. Tätä suuntausta komitea ehdottaa korjattavaksi kannustamalla järkevään vuoroviljelyyn. Se ehdottaa lisäksi, että keltalupiini katsottaisiin valkuaiskasviksi sillä perusteella, että se kestää hyvin kuivuutta Välimeren alueella, ja että laajennetaan pienisiementen palkokasvien viljelylupaa ja sallitaan kesanto- viljely tuotantotapaan puuttumatta.
  - aloitetaan erityinen tutkimusohjelma: tämäntyyppistä tuotantoa voidaan pitää ”uutena”, ja sitä kannattaa tutkia tarkoin.

7.5. Talous- ja sosiaalikomitean ehdottamien toimenpiteiden muodostama kokonaisuus saattaa vaikuttaa vaatimattomalta. Tavoitteena ei suinkaan ole tyydyttää kaikkia tarpeita unionin eikä edes laajentuneen unionin tuotannolla. Yhdysvalloille ja Mercosurille jää käyttöön merkittävät markkinat. Koska ongelmakenttä on monitahoinen (elintarvikevarmuus ja -huolto, uudet elintarvike- ja non food -alan tarpeet, kestävän maanviljelyn edistäminen), tavoitteena on oppia lähimenneisyyden tapahtumista ja tarjota eurooppalaisille maanviljelijöille uusia näkymiä tuottamalla sitä, mitä tarvitaan, ja ottaa tuotannossa huomioon hyvät käytännöt ja saada siitä kohtuulliset tulot.

7.6. Kun Agenda 2000 allekirjoitettiin, päätettiin tarkastella öljy- ja valkuaiskasvien tilannetta YMP:n keskipitkän aikavälin tarkistuksen yhteydessä. Tämä hetki lähestyy, ja Euroopan unionin päättävien elinten on aika lähettää rohkaiseva viesti. TSK ei kuitenkaan voi olla korostamatta tuleviin satoihin liittyvää ongelmaa ja toivoo, että ennen alan uusien toimenpiteiden toteuttamista niihin sovellettaisiin väliaikaisesti satovuoden 2001/2002 erityistukijärjestelmää.

Bryssel, 16. tammikuuta 2002.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Göke FRERICHS